

**БЕКІТЕМІН**  
**Шымкент қ. ДСБ ШЖҚ**  
**«№10 қалалық емханасы» МКК-нің**  
**бас дәрігері**  **М.Ғ.Айтматов**  
«  » **2023ж**

## **Шымкент қ. ДСБ ШЖҚ «№10 қалалық емханасы» МКК-ның «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаты»**

### **1. Жалпы ережелер**

1. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат (бұдан әрі-саясат) Шымкент қаласы ДСБ ШЖҚ "№10 қалалық емханасы" МКК (бұдан әрі-кәсіпорын) Қазақстан Республикасының Конституциясына, "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V ҚРЗ Қазақстан Республикасының Заңына және "Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы №986 Жарлығына сәйкес әзірленді.

2. Кәсіпорынның саясаты-бұл сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің негізгі міндеттерін, қағидаттары мен бағыттарын айқындайтын құжат, оны құрудың мақсаты қоғамдағы сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға, анықтауға және жолын кесуге бағытталған сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды іске асыру кезінде Қоғам қызметкерлерінің қызметін үйлестіру болып табылады.

3. Саясат кәсіпорынның және оның басшылығының корпоративтік мәдениетті жетілдіру, корпоративтік басқарудың үздік тәжірибелерін ұстану және қоғамның іскерлік беделін қолдау үшін ашық және Адал бизнес жүргізудің жоғары этикалық стандарттарына бейілділігін көрсетеді, сондай-ақ сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға және қоғамның, оның басқару органдары мүшелерінің, қызметкерлердің және өзге де тұлғалардың қолданыстағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларын сақтауға бағытталған негізгі қағидаттар мен талаптарды айқындайды, олар қоғам атынан әрекет ете алады.

### **2. Қолдану саласы**

4. Кәсіпорынның саясаты қоғамның қызметкерлеріне, пациенттерге, контрагенттерге, сондай-ақ тиісті міндеттер олармен жасалған тиісті шарттарда бекітілген өзге де тұлғаларға қолданылады.

### **3. Терминдер мен анықтамалар**

5. Кәсіпорынның лауазымды адамы-тұрақты, уақытша немесе арнаулы өкілеттік

бойынша ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын жеке тұлға не белгіленген тәртіппен заңдық маңызы бар іс-әрекеттер жасауға уәкілеттік берілген адам, сондай-ақ өз құзыреті шегінде бағынбайтын адамдарға қатысты өкімдер немесе бұйрықтар беруге және шешімдер қабылдауға құқығы бар мемлекеттік қызметші оған қызмет бойынша.

6. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат субъектілері-бұл қоғамның кез келген қызметкері, олардың өкілдері, сондай-ақ пациенттер, контрагенттер және тиісті міндеттер олармен жасалған шарттарда бекітілген жағдайларда қоғаммен байланысты өзге де тұлғалар.

7. Контрагент-бұл қоғаммен жасалған шарт бойынша тарап болып табылатын және әлеуетті өнім беруші (Орындаушы немесе Тапсырыс беруші) ретінде өзіне қандай да бір міндеттемелерді қабылдаған заңды немесе жеке тұлға қызметкер жұмыс берушімен (қоғаммен) еңбек қатынастарында тұратын және еңбек шарты бойынша жұмысты тікелей орындайтын жеке тұлға.

8. Мүдделер қақтығысы ("сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 5-тармағы) - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, оларға тенестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, мұндай жағдайда аталған адамдардың жеке мүдделері тиісті дәрежеде орындалмауға әкеп соғуы мүмкін олар өздерінің лауазымдық өкілеттіктерін жүзеге асырады.

9. Сыбайлас жемқорлық (п. "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс –қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 6-тармағы) - мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға тенестірілген адамдардың мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өзіне немесе өзіне алуы немесе алуы мақсатында заңсыз пайдалануы делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу, сол сияқты осы адамдарды параға сатып алу, артықшылықтар мен артықшылықтар беру арқылы.

10. Кәсіпорын қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлық белгілері бар немесе оны жасауға ықпал ететін әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) сыбайлас жемқорлық көріністері.

11. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық ("сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 11-тармағы) - бұл сыбайлас жемқорлық белгілері бар, заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық белгіленген, құқыққа қайшы кінәлі іс-әрекеттер (әрекеттер немесе әрекетсіздік).

12. Материалдық пайда-бұл Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес табыс ретінде бағалауға және айқындауға болатын ақшалай немесе заттай нысандағы экономикалық пайда.

13. Алаяқтық (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 190-бабы) - алдау немесе сенімге қиянат жасау жолымен бөтеннің мүлкін ұрлау немесе бөтеннің мүлкіне құқық алу.

14. Пара алу (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 366-бабы) – бұл мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамның не оған

теңестірілген адамның немесе жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамның не лауазымды адамның, сол сияқты шет мемлекеттің немесе халықаралық ұйымның лауазымды адамының жеке өзі немесе делдал арқылы ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүлік, мүлікке құқық немесе мүліктік сипаттағы пайда түрінде пара алуы, пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың пайдасына жасаған әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін өзіне немесе басқа адамдарға, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) осы адамның қызметтік өкілеттіктеріне кіретін болса, немесе ол өзінің лауазымдық жағдайына байланысты мұндай әрекеттерге (әрекетсіздікке), сондай-ақ жалпы қамқорлыққа немесе жолсыздыққа ықпал етуі мүмкін.

15. Пара беру (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 367 – бабы) - Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамға не оған теңестірілген адамға немесе жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамға не лауазымды адамға, сол сияқты шет мемлекеттің немесе халықаралық ұйымның лауазымды адамына жеке өзі немесе делдал арқылы пара беру.

16. Өкілеттіктерді теріс пайдалану (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 250-бабы) - коммерциялық немесе өзге де ұйымда басқару функцияларын орындайтын адамның өз өкілеттіктерін осы ұйымның заңды мүдделеріне қарамастан және өзі немесе басқа адамдар немесе ұйымдар үшін пайда мен артықшылықтар алу не, егер бұл құқыққа елеулі зиян келтіруге әкеп соқса, басқа адамдарға немесе ұйымдарға зиян келтіру мақсатында пайдалануы немесе заңды мүдделеріне не қоғамның немесе мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне нұқсан келтірмейді.

17. Заңсыз сыйақы алу (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 247-бабы) - Мемлекеттік органның не мемлекеттік ұйымның мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам немесе оған теңестірілген адам болып табылмайтын қызметкерінің, сол сияқты мемлекеттік емес ұйымның басқару функцияларын орындамайтын жұмыскерінің жұмысты орындағаны үшін материалдық сыйақыны, жеңілдіктерді немесе мүліктік сипаттағы көрсетілетін қызметтерді заңсыз алуы немесе оның міндеттеріне кіретін қызметтерді ұсыну.

18. Паракорлыққа делдал болу-бұл қоғамның лауазымды адамының тапсырмасы бойынша параны тікелей беру немесе алу не пара алу және беру туралы келісімге қол жеткізуге не оны іске асыруға өзге де ықпал ету.

19. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу ("сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 13-тармағы) - сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу арқылы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі.

20. Жанжалға дейінгі жағдай-бұл қоғам қызметкерлері, сондай-ақ сатып алуды ұйымдастырушы немесе оның өкілдері өздерінің қызметтік немесе кәсіби қызметін жүзеге асырған кезде мүдделер қақтығысына әкелуі мүмкін жеке мүдделілік туындайтын жағдай.

#### **4. Кәсіпорынның саясатының мақсаттары мен міндеттері**

21. Кәсіпорын саясаты:

- 1) кәсіпорында ықтимал сыбайлас жемқорлық және алаяқтық іс-әрекеттерді анықтау;

- 2) кәсіпорында сыбайлас жемқорлық пен алаяқтықтың алдын алу жөніндегі тиімді шараларды іске асыру;
- 3) кәсіпорын қызметкерлерінде, қоғам контрагенттерінде, қоғам пациенттерінде сыбайлас жемқорлық және алаяқтық іс-әрекеттерді олардың кез келген нысандары мен көріністеріндегі қабылдамау туралы қоғамның ұстанымын біркелкі түсінуді құру жолымен жүзеге асырылады;
- 4) кәсіпорында сыбайлас жемқорлық пен алаяқтықтың туындау тәуекелін төмендету.

#### 22. Кәсіпорын саясатының міндеттері:

- 1) пациенттерде, контрагенттерде, басқару органдарында, жұмыскерлерде қоғамның ұстанымын біркелкі түсінуді және кез келген нысандағы және көріністердегі сыбайлас жемқорлықты қабылдамау туралы түсінік қалыптастыру;
  - 2) атқаратын лауазымына қарамастан, қоғамды, кәсіпорынның лауазымды адамдары мен қызметкерлерін сыбайлас жемқорлық қызметке тарту тәуекелін барынша азайту қағидаттарына негізделеді;
  - 3) Сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алу және сыбайлас жемқорлық көріністері үшін жауапкершілікті қамтамасыз ету;
  - 4) сыбайлас жемқорлық көріністерден келтірілген зиянды өтеу;
  - 5) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы корпоративтік сананы қалыптастыру.
3. Қоғам саясатының негізгі принциптері

#### 23. Кәсіпорын саясатының негізгі қағидаттары:

- 1) Қазақстан Республикасының Конституциясына, Қазақстан Республикасының қолданыстағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасына, кәсіпорынның сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатына және жалпы қабылданған нормаларға сәйкестігі;
- 2) Сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік мәдениетін қалыптастырудағы және сыбайлас жемқорлықтың алдын алу мен оған қарсы іс-қимылдың ұйымышлық жүйесін құрудағы басшылықтың жеке мысалы;
- 3) қызметкерлерді Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының ережелері туралы тарту және хабардар ету, сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттар мен рәсімдерді қалыптастыруға және іске асыруға белсенді қатысу;
- 4) сыбайлас жемқорлық тәуекеліне сыбайлас жемқорлыққа қарсы рәсімдердің мөлшерлес болуы. Қоғамның басшылары мен қызметкерлерін сыбайлас жемқорлыққа тарту ықтималдығын азайтуға мүмкіндік беретін іс-шаралар кешенін әзірлеу және орындау. Қоғамның қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ескере отырып жүзеге асырылады;
- 5) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы рәсімдердің тиімділігі. Қоғамда құны төмен, іске асырудың қарапайымдылығын қамтамасыз ететін және елеулі нәтиже беретін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шараларды қолдану;
- 6) жауапкершілік және жазаның бұлтартпастығы қағидаттарына негізделеді. Еңбек міндеттерін орындауға байланысты сыбайлас жемқорлық және алаяқтық құқық бұзушылықтар жасаған жағдайда, атқаратын лауазымына, жұмыс өтіліне және өзге де жағдайларға қарамастан қоғам қызметкерлері үшін жазаның бұлтартпастығы;
- 7) қызметтің жариялылығы мен ашықтығы қағидаттарына негізделеді. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат субъектілерін қоғамда қабылданған қызметті жүргізудің сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттары туралы хабардар ету;
- 8) тұрақты бақылау және тұрақты мониторинг. Енгізілген сыбайлас жемқорлыққа

қарсы стандарттар мен рәсімдердің тиімділігінің мониторингін, сондай-ақ олардың орындалуын үнемі жүзеге асыру;

9) мемлекеттік органдармен, сондай-ақ қоғамның серіктестерімен және пациенттерімен сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет саласындағы ынтымақтастық.

### **5. Жауапкершілік**

24. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы рәсімдерді әзірлеуге, оларды енгізуге және бақылауға жауапты адамдарды тағайындауды қоса алғанда, осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың қағидаттары мен талаптарын іске асыруға бағытталған барлық іс-шараларды ұйымдастыру және олардың тиімділігі үшін жауапкершілік Кәсіпорынның басшысына жүктеледі. Саясат талаптарының орындалуын қамтамасыз етуге кәсіпорынның құрылымдық бөлімшелерінің барлық қызметкерлері жауапты болады.

25. Кәсіпорынның барлық қызметкерлері:

1) Осы саясаттың ережелерін зерделеуге және адал орындауға міндетті;

2) Осы саясатты басшылыққа алуға және оның қағидаттары мен талаптарын мүлтіксіз сақтауға міндетті;

3) өздеріне белгілі болған сыбайлас жемқорлық және алаяқтық фактілері туралы хабарлауға; 4) сыбайлас жемқорлық немесе алаяқтық фактілері бойынша қызметтік тергеп-тексеру жүргізуге жәрдем көрсетуге міндетті.

26. Осы Саясаттың ережесін бұзуға кінәлі адамдар Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен және негіздер бойынша тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

27. Өз іс - әрекеттерінің заңдылығына және олардың осы Саясаттың ережелеріне сәйкестігіне күмән туындаған жағдайда Кәсіпорын қызметкері осы мәселе бойынша тікелей басшымен немесе комплеанс қызметкеріне жауапты тұлғамен кеңескен жөн.

### **6. Негізгі бағыттары**

28. Алаяқтық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың негізгі бағыттары:

1) алаяқтық пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласында қоғамның бірыңғай саясатын жүргізу;

2) Кәсіпорын қызметкерлерін құқыққа қарсы әрекеттерге қарсы іс-қимылға неғұрлым белсенді қатысуға тартуға бағытталған әкімшілік және өзге де шараларды қабылдау;

3) пациенттермен, контрагенттермен және мемлекеттік қызметшілермен өзара іс-қимыл жасау, қызмет көрсету кезінде адалдықты, ашықтықты, ашықтықты, адал бәсекелестікті және объективтілікті қамтамасыз ету;

4) Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, жолын кесу, сыбайлас жемқорлықтың себептерін анықтау және кейіннен жою (сыбайлас жемқорлықтың алдын алу);

5) Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың салдарларын барынша азайту және (немесе) жою.

29. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат субъектілері, егер олар сыбайлас жемқорлықтың болжамды фактісі туралы хабарлаған болса не пара беруден, коммерциялық параға сатып алудан немесе паракорлыққа делдал болудан бас тартса, тіпті мұндай бас тартудың нәтижесінде қоғамда қандай да бір келеңсіздік туындаса да,

соның ішінде алынбаған болса да, санкцияларға ұшырамайды (оның ішінде жұмыстан шығарылады, лауазымы төмендетіледі, сыйлықақысынан айырылады). пайда немесе коммерциялық және бәсекелестік артықшылықтар алынған жоқ.

### **7. Кәсіпорын саясатын сақтау ережелері**

30. Кәсіпорында күнделікті қызметті және Стратегиялық жобаларды жүзеге асыру кезінде, оның ішінде контрагенттермен, билік органдарының өкілдерімен, өз қызметкерлерімен, пациенттермен және өзге де тұлғалармен өзара іс-қимыл жасау кезінде кез келген нысандағы және көріністердегі сыбайлас жемқорлықты қабылдамау қағидаты ("мүлдем төзбеушілік" қағидаты) бекітіледі.

31. Кәсіпорын құрылымдық бөлімшелерінің басшылары өз мінез-құлқымен үлгі бере отырып және барлық қызметкерлер мен контрагенттердің Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатымен танысуды жүзеге асыра отырып, барлық деңгейдегі сыбайлас жемқорлықтың кез келген нысандары мен көріністеріне келіспейтін қатынастың этикалық стандартын қалыптастыруы тиіс.

32. Кәсіпорын қызметкерлеріне тікелей немесе жанама түрде, жеке өзі немесе үшінші тұлғалардың делдалдығы арқылы сыбайлас жемқорлық әрекеттеріне қатысуға, әкімшілік, бюрократиялық және өзге де формальдылықтарды оңайлату үшін кез келген нысанда, оның ішінде ақша қаражаты, құндылықтар, көрсетілетін қызметтер немесе өзге де пайда нысанында пара ұсынуға, беруге, уәде беруге, сұрауға және төлем жасауға қатаң тыйым салынады немесе ұйымдардан, соның ішінде коммерциялық ұйымдардан, мемлекеттік билік, өзін-өзі басқару органдарынан, мемлекеттік қызметшілерден, жеке компаниялардан және олардың өкілдерінен кәсіпорын пайдасына.

### **8. Кәсіпорын қызметкерлерінің міндеттері**

33. Кәсіпорын қызметкерлері міндетті:

- 1) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының, өзге де құқықтық нормалардың талаптарын толық көлемде орындауға, ал қолданылатын заңнама болмаған кезде адалдық, парасаттылық, әділдік талаптарын және осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың ережелерін негізге алуға міндетті;
- 2) іскерлік қатынастарда адал және әдепті болуға, іс жүргізудің кез келген теріс пиғылды тәсілдерінен аулақ болуға тиіс;
- 3) меншік құқығын құрметтеуге, мәмілелер жасау кезінде өзара тиімділік теңгеріміне ұмтылуға тиіс;
- 4) кәсіпорын үшін залалдар тәуекелі немесе бедел тәуекелі туындаған жағдайда қоғам басшылығын дереу хабардар етуге міндетті;
- 5) кәсіпорынның қызметтік жағдайын, құпия ақпаратын, материалдық және материалдық емес активтерін жеке мақсатта пайдаланбауға; ;
- 6) маңызды шешімдер қабылдау мәселелерінде және төтенше жағдайларда өзара көмек көрсету;
- 7) кәсіптік қызметте құқыққа сыйымсыз әрекеттерге не олардың заңдылығы мен әдептілігіне қатысты күдік тудыруы мүмкін әрекеттерге жол бермеуге міндетті;
- 8) іскерлік қатынастарда жанжалдар туғызатын іс-әрекеттен немесе әрекетсіздіктен аулақ болуға, іскерлік қатынастарға қатысушылар мүдделерінің теңгерімі негізінде

туындаған жанжалдарды реттеуге ұмтылуға тиіс;

9) лауазымды тұлғаларда өз әрекеттерінің дұрыстығына қатысты күмән немесе кез келген басқа этикалық мәселелер бойынша күмән туындаған жағдайда, олар сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты сақтауға жауапты тұлғаға түсіндіру үшін жүгінуі тиіс. Бұл тұлға кәсіпорынның ішкі құжаттарына сәйкес тағайындалады;

10) саясатты сақтау үшін жауапты адамды, олардың міндеттерін атқаруы оларда кәсіпорын мүдделерімен мүдделер қақтығысын туғызатын, қоғамнан тыс және білмей атқаратын кез келген лауазымдар туралы хабардар етуге және мұндай лауазымдарға орналасуға келісім бермес бұрын, саясатты сақтау үшін жауапты адамды өзінің ниеттері туралы хабардар етуге міндетті.

11) кәсіпорын мүддесі үшін немесе оның атынан сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасаудан және (немесе) оған қатысудан аулақ болуға;;

12) кәсіпорын мүддесі үшін немесе оның атынан сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға қатысуға немесе жасауға дайын деп айналасындағылар түсіндіруі мүмкін мінез-құлықтан аулақ болуға;;

13) қызметкерді сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға көндіру жағдайлары туралы тікелей басшыны/саясатты сақтауға жауапты адамды дереу хабардар етуге міндетті

14) қызметкерге сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасаған жағдайлар туралы белгілі болған ақпарат туралы басшыны немесе саясатты сақтауға жауапты адамды басқа қызметкерлердің немесе өзге адамдардың дереу хабардар етуге міндетті;

15) тікелей басшыға немесе өзге де жауапты тұлғаға жұмыскердің мүдделер қақтығысының туындау мүмкіндігі не туындаған жағдай туралы хабарлауға міндетті.

## **9. Алаяқтық және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың түрлері**

34. Кәсіпорында ішкі және сыртқы заңсыз әрекеттердің екі түрі пайда болуы мүмкін.

### **35. Ішкі:**

1) Қаржылық есептілікті бұрмалау-заңсыз пайда алу үшін заңсыз іс-әрекеттердің (әрекетсіздіктің) көмегімен жұмыскерлер және/немесе басшы құрам қатарындағы бір немесе бірнеше адамның қасақана жасаған іс-әрекеттері;

2) кәсіпорын активтерін заңсыз пайдалану / иемденіп алу/ұрлау-ақша қаражатын ұрлау, ақша қаражатын мақсатсыз пайдалану, негізгі құралдарды ұрлау және әдейі бүлдіру, дәрілік заттарды, есірткі құралдарын, психотроптық және күшті әсер ететін заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық жабдықтарды жеке пайдалану/жеке практикада пайдалану үшін немесе одан әрі пайда табу мақсатында ұрлау;

3) Сыбайлас жемқорлық сипатындағы іс - әрекеттер, лауазымдық өкілеттіктерін асыра пайдалану және асыра пайдалану-өзінің лауазымдық өкілеттіктерін және онымен байланысты мүмкіндіктерді мүліктік пайда алу үшін пайдалану, тауарларды/жұмыстарды/көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру кезіндегі бұзушылықтар, оның ішінде құжаттарды қолдан жасау/үстемелеу, ақшалай сыйақы алу үшін тауарларға, жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге бағаны арнайы көтеру немесе төмендету, қымбат сыйлықтар немесе тиімді қызметтер;

- 4) қандай да бір медициналық фактілерді растау немесе жасыру, өлімнің нақты себебін бұрмалау (бұл қорытындыны патологоанатом береді) пациентті ауруханадан мерзімінен бұрын шығару не, керісінше, пациенттің ауруханада болуын ұзарту;
- 5) еңбекке уақытша жарамсыздықтың жалған парақтарын беру.

#### 36. Сыртқы:

- 1) контрагенттердің қосымша пайда алу мақсатында жасайтын іс-әрекеттері, оның ішінде Салық және бюджетке төленетін міндетті төлемдерді төлеуден жалтаруы, соның салдарынан қоғамға және/немесе мемлекетке залал келтіруі мүмкін іс-әрекеттері;
- 2) алдау не жаңылыстыру және қоғам есебінен пайда табу мақсатында контрагенттердің көрінеу жалған, өзгертілген не бұрмаланған ақпарат беруі;
- 3) кәсіпорын қызметіне нұқсан келтіру және/немесе оның беделіне теріс әсер ету мақсатында қоғамның ақпараттық жүйелеріне рұқсатсыз енгуге немесе құпия ақпаратты иемденуге бағытталған іс-әрекеттер;
- 4) кәсіпорын активтерін заңсыз пайдалану / иемденіп алу/ұрлау болып табылады;
- 5) кәсіпорын негізгі құралдарын, тауар - материалдық құндылықтары мен қорларын ұрлау және әдейі бұлдіру.

### 10. Контрагенттермен өзара іс-қимыл жасау

37. Кәсіпорын "мемлекеттік сатып алу туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 4 желтоқсандағы №434-V Заңының негізінде өзіне жұмыстар мен қызметтер көрсету үшін контрагенттерді таңдауды жүзеге асырады.

38. Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру мынадай қағидаттарға негізделеді:

- 1) Мемлекеттік сатып алу үшін пайдаланылатын ақшаны оңтайлы және тиімді жұмсау;
- 2) мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін әлеуетті өнім берушілерге тең мүмкіндіктер беру;
- 3) әлеуетті өнім берушілер арасындағы адал бәсекелестік;
- 4) мемлекеттік сатып алу процесінің ашықтығы мен айқындығы қағидаттарына негізделеді;
- 5) отандық тауар өндірушілерге, сондай-ақ жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді отандық берушілерге Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға қайшы келмейтіндей шамада қолдау көрсету қағидаттарына негізделеді;
- 6) мемлекеттік сатып алуға қатысушылардың жауапкершілігі;
- 7) сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу қағидаттарына негізделеді;
- 8) инновациялық және жоғары технологиялық тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу.

### 11. Мемлекеттік қызметшілермен өзара іс-қимыл

39. коммерциялық қызметте кәсіпорын үшін артықшылық алу немесе оны сақтау мақсатында мемлекеттік қызметшілер мен олардың жақын туыстары (немесе олардың мүдделері үшін) үшін кез келген шығыстарды (ақшалай сыйақы, көрсетілетін қызметтер, ойын-сауық, демалыс, көлік шығыстарын төлеу және өзге де сыйақылар) төлеуді дербес немесе өз қызметкерлері арқылы жүзеге асырмайды.

40. Мемлекеттік қызметшілермен өзара іс-қимыл жасау және оларға сыйлықтар беру Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаты мен



заңнамасының талаптарын бұзбауға тиіс.

41. Кәсіпорын қызметкерлері мемлекеттік қызметшілермен өзара іс-қимыл кезінде сыбайлас жемқорлық көріністері үшін Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес дербес жауапты болады.

## **12. Алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықтың алдын алу**

42. Қоғамдағы алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықтың алдын алу тұрақты негізде келесі шараларды қабылдау арқылы жүзеге асырылады:

- 1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы арнайы рәсімдерді әзірлеу және енгізу;
- 2) Қоғам қызметкерлерінің және басқа да адамдардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға көндіру жағдайлары туралы, Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасау жағдайлары туралы немесе алаяқтық және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар, теріс пайдалану және қоғамның басқа да қызметкерлерінің, контрагенттерінің немесе өзге де тұлғалардың басқа да заңға қайшы іс-әрекеттері жасауға қатысты күдіктер туралы хабардар ету рәсімін және жоғарыда көрсетілген хабарламаларды берудің қолжетімді арналарын құруды қоса алғанда, мұндай хабарламаларды қарау тәртібін енгізу; ақпарат ("кері байланыс" тетіктері, сенім телефоны және т. б.);
- 3) мүдделер қақтығысының туындағаны туралы Кәсіпорын қызметкерлеріне хабарлау рәсімін және оны реттеу тәртібін енгізу;
- 4) Кәсіпорын қызметіндегі сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы хабарлаған қызметкерлерді ресми және бейресми санкциялардан қорғау рәсімдерін енгізу;
- 5) кәсіпорынның осындай тәуекелдерге неғұрлым бейім қызмет салаларын анықтау және тиісті сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды әзірлеу мақсатында сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне мерзімді бағалау жүргізу;
- 6) кәсіпорын қызметкерлерінің арасында алаяқтық әрекеттерге және сыбайлас жемқорлық мінез-құлыққа төзбеушілікті қалыптастыру;
- 7) сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың және Қоғамның ішкі құжаттарының қолданылатын кешенді талаптары мен талаптары бөлігінде қоғамның барлық жаңадан қабылданған қызметкерлері үшін кіріспе нұсқама жүргізу;
- 8) басшылықтың қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық және алаяқтық әрекеттерді, сот шешімдерін және т. б. жасаудың анықталған фактілері туралы Кәсіпорын қызметкерлерінің назарына жеткізу.;
- 9) Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының нормаларын түсіндіру бойынша Кәсіпорын қызметкерлері үшін оқыту семинарларын өткізу;
- 10) жұмыс практикасына қағидалар енгізілген, оған сәйкес жұмыскердің өзінің қызметтік міндеттерін ұзақ, мінсіз және тиімді орындауы оларды жоғары тұрған лауазымға тағайындау және көтермелеу кезінде міндетті түрде ескерілуге тиіс.

## **13. Мүдделер қақтығысын басқару**

43. Кәсіпорында корпоративтік этика нормаларын (Іскерлік этика кодексін сақтау), корпоративтік мінез-құлық стандарттарын сақтау, мүдделер қақтығысы туындаған жағдайларды реттейтін ішкі құжаттарды сақтау, сондай-ақ осындай жағдайлардың туындауына бағытталған шаралар бойынша іс-шаралар өткізу декларацияланады.

44. Кәсіпорын қызметкерлерінің немесе олардың отбасы мүшелерінің немесе олармен жақын туыстық немесе жекжаттық қатынастағы адамдардың (ата-аналары, жұбайлары, балалары) болуы салдарынан жеке өзі немесе делдал арқылы материалдық және (немесе) жеке пайда алу мүмкіндігін болғызбауға бағытталған мүдделер қақтығысының туындауына жол бермеу жөніндегі шараларды іске асыруды жүзеге асырады, аға-інілері, апа-сіңлілері, сондай-ақ аға-інілері, апа-сіңлілері, ата-аналары, ерлі-зайыптылардың балалары мен балаларының жұбайлары) өздерінің қызмет бабын пайдалануы нәтижесінде осындай мүмкіндік беретін құқықтарға ие.

45. Кәсіпорын қызметкерлер арасындағы жанжалға дейінгі жағдайларды болдырмауға және уақтылы шешуге тырысады және мүдделер қақтығысын басқарудың келесі принциптерін ұстанады:

- 1) мүдделердің нақты немесе ықтимал қақтығысы туралы мәліметтерді ашудың міндеттілігі болып табылады;
- 2) әрбір мүдделер қақтығысы анықталған кезде қоғам үшін бедел тәуекелдерін жеке қарау және бағалау және оны реттеу жатады;
- 3) мүдделер қақтығысы туралы мәліметтерді ашу процесінің және оны реттеу процесінің құпиялылығы болып табылады;
- 4) мүдделер қақтығысын реттеу кезінде қоғам мен қызметкер мүдделерінің теңгерімін сақтау;
- 5) қызметкер уақтылы ашқан және қоғам реттеген (алдын алған) мүдделер қақтығысы туралы хабарламаға байланысты қызметкерді қудалаудан қорғау болып табылады.

#### **14. Қызметтік тергеу жүргізу**

46. Кәсіпорын алаяқтық, сыбайлас жемқорлық және өзге де заңға қайшы әрекеттерді жасауға немесе жасыруға мүлдем төзбеушілік саясатын ұстанады. Осындай іс-әрекеттердің жасалғаны туралы кез келген хабарламалар, қажет болған жағдайда, сот талап-арыздарын ұсынуды, тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа тартуды қоса алғанда, қаралатын және өзінің қисынды қорытындысына дейін жеткізілетін болады.

47. Сыбайлас жемқорлыққа немесе алаяқтыққа жатқызылуы мүмкін оқиғаның мән-жайларын объективті, толық және жан-жақты зерттеу, олардың жасалуына ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтау және жою, көрсетілген оқиғаларға қатысы бар адамдарды анықтау мақсатында, негізсіз жауаптылыққа тартуды болдырмау мақсатында әрбір хабарлама (өтініш) бойынша қызметтік тергеп-тексеру жүргізіледі.

48. Тексеру жүргізу кезінде тексерілетін адамдардың жұмыс өтілі, лауазымы, олардың қоғаммен қарым-қатынасы ескерілмейді.

49. Қызметтік тергеп-тексеру жүргізу үшін мыналар негіз бола алады:

- 1) құқыққа қарсы сыбайлас жемқорлық және алаяқтық іс-әрекеттердің өтініші, шағымы және жазбаша хабарламасы;
- 2) ревизиялардың, аудиторлық және ішкі тексерулердің нәтижелері;
- 3) қызметкерлердің, ұйымдар мен бұқаралық ақпарат құралдарының хабарлауы.

50. Қызметтік тергеп-тексеруді жекелеген лауазымды адамдар немесе Кәсіпорын басшысының бұйрығымен тағайындалатын комиссия жүргізеді.

51. Қызметтік тергеп-тексеру нәтижелері Кәсіпорын басшысы мен мүшелеріне баяндалады, олар қажет болған жағдайда осы мәселені тәртіптік комиссияда қарау немесе тиісті материалдарды Қазақстан Республикасының Құқық қорғау органдарына

беру туралы шешім қабылдайды.

### 15. Нормативтік сілтемелер

52. Қазақстан Республикасының Конституциясы.
53. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-VЗРК "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңы.
54. "Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы №986 Жарлығы.
55. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 4 желтоқсандағы №434-V "Мемлекеттік сатып алу туралы" Заңы.
56. Қазақстан Республикасының 03.07.2014 жылғы №226 - V Қылмыстық кодексі.
57. Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексі.